

**ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В
КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ІНВЕСТИЦІЯ В МАЙБУТНЄ» У
ПОЛТАВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА – ЄДНАННЯ НАУКОВОЇ
ТЕОРІЇ І ВИВІРЕНОЇ РОКАМИ ПРАКТИКИ**

У статті висвітлено перебіг та основні результати Всеукраїнського форуму «Дошкільна освіта в контексті сталого розвитку: інвестиція в майбутнє», що відбувся на базі Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Подано огляд доповідей провідних фахівців у сфері дошкільної освіти щодо актуальних викликів, законодавчих змін, інклюзивної практики, емерджентної грамотності, мистецько-творчого розвитку дітей, а також педагогічних інновацій. Окрема увага приділена майстер-класам, які стали практичним підґрунтям для обміну досвідом серед освітян. Форум засвідчив важливість інтеграції наукового підходу, практичного досвіду та партнерської взаємодії задля формування якісного освітнього середовища в умовах воєнного стану та сталого розвитку суспільства.

Ключові слова: дошкільна освіта, сталий розвиток, інклюзія, емерджентна грамотність, педагогічні інновації, мистецький розвиток, освітнє середовище, форум, Полтавський національний педагогічний університет, майстер-клас.

28 січня 2025 року було гамірно у стінах ПНПУ імені В.Г. Короленка. Кафедра дошкільної освіти з великою радістю вітала на форумі практичних працівників галузі дошкільної освіти: директорів, вихователів-методистів, логопедів, психологів, соціальних працівників та фахівців з інклюзивної освіти. До форуму онлайн долучилися науково-педагогічні та педагогічні працівники з 25 закладів вищої освіти, серед яких: 9 педагогічних університетів, 8 класичних університетів і академій, 2 фахових коледжів та інститути післядипломної педагогічної освіти.

Значною подією стала виставка творчих робіт Олени Перепелиці, старшого викладача кафедри образотворчого мистецтва факультету педагогічної та мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету. Експозиція під назвою «Від слова до зображення: графіка в ілюстрації дитячих книг» гостинно приймала відвідувачів форуму.

Учасників форуму привітали: ректор університету, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор М.В. Гриньова; кандидат педагогічних наук, начальник управління Державної служби якості освіти у Полтавській області Ю.П. Кращенко; кандидат наук з державного управління, голова комісії Полтавської обласної ради з питань освіти, науки та культури О.Г. Діденко; доктор теологічних наук, доктор педагогічних наук, професор,

проректор з наукової роботи В.В. Фазан. Їхні промови стали надихаючим заклик до об'єднання зусиль для розвитку дошкільної освіти [3; 4].

У межах Всеукраїнського форуму, присвяченого актуальним освітнім питанням, виступила С. І. Нерянова, начальниця відділу дошкільної освіти Директорату дошкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти і науки України. У своєму виступі на тему «Дошкільна освіта України в сучасних умовах» вона ґрунтовно проаналізувала актуальні виклики, що стоять перед дошкільною освітою, та окреслила можливі шляхи їх подолання.

Одним із ключових елементів виступу стали статистичні дані щодо функціонування закладів дошкільної освіти в Україні. Світлана Іванівна навести інформацію про кількість працюючих закладів, чисельність вихованців та кадрове забезпечення. Вона особливо наголосила на освітніх втратах, спричинених умовами воєнного стану, та необхідності вжиття заходів для мінімізації негативних наслідків.

Окрему увагу спікерка приділила аналізу оновленого Закону України «Про дошкільну освіту». Вона схарактеризувала основні форми дошкільної освіти, а також різні типи організації освітньої діяльності. Значну частину виступу було присвячено розгляду прав і обов'язків педагогів та батьків у контексті нового законодавства. Пані Нерянова акцентувала увагу на ключових змінах, які очікують освітян та батьків у зв'язку з імплементацією Закону, зокрема на необхідності вдосконалення підходів до навчання та виховання дошкільників.

Окрему увагу вона приділила питанням доступності освіти для дітей з особливими освітніми потребами, адаптації освітнього процесу до сучасних реалій і ролі вихователів у формуванні майбутнього покоління. «Дошкільна освіта – це фундамент всебічного розвитку дитини, її перший крок у світ знань, самореалізації та соціалізації. Наше головне завдання – створити безпечне й якісне освітнє середовище, що відповідатиме сучасним потребам кожної дитини», – зазначила Світлана Нерянова.

Завершуючи свій виступ, Світлана Нерянова наголосила, що розвиток дошкільної освіти в Україні є одним із пріоритетів державної політики. Вона підкреслила важливість консолідації зусиль освітян, батьків та органів державної влади для забезпечення якісної та доступної дошкільної освіти в сучасних непростих умовах. Захід ще раз підтвердив, що сучасна дошкільна освіта є пріоритетним напрямом освітньої системи, а ініціативи таких фахівців, як Світлана Нерянова, сприяють її розвитку навіть у найскладніших умовах.

Під час пленарного засідання виступила також головний спеціаліст Департаменту освіти Полтавської міської ради Н. В. Цапенко з доповіддю на тему «Дошкільна освіта Полтавської міської територіальної громади: виклики та можливості в умовах сьогодення». Спікерка поділилася детальною інформацією про сучасний стан закладів дошкільної освіти громади, висвітлювала динаміку розвитку мережі закладів дошкільної освіти. Н.В. Цапенко відзначила позитивну динаміку щодо кількості дітей у закладах

дошкільної освіти. Доповідачка також розповіла про реалізацію важливих інноваційних проєктів, спрямованих на підтримку дошкільної освіти під час кризових умов у країні. Серед них: проєкт «Сприяння освіті» та ініціатива «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні», яка реалізується за підтримки ВГО Асоціації працівників дошкільної освіти. Н.В. Цапенко підкреслила, що навіть в умовах викликів громада не лише зберігає, а й розвиває дошкільну освіту. Виступ став важливим кроком для подальшого обговорення шляхів розвитку освітньої галузі.

На пленарному засіданні виступила докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету К. Л. Крутій. Її доповідь була присвячена темі емерджентної грамотності дітей дошкільного віку, як важливого показнику розвитку когнітивних процесів. Катерина Крутій наголосила, що емерджентна грамотність — це ранній і неусвідомлений етап формування навичок читання та письма. Цей процес починається задовго до того, як дитина вперше бере в руки книгу чи ручку. Основні складові емерджентної грамотності, на її думку, включають інтерес до книг, багатий лексикон, здатність розпізнавати літери та символи, а також уміння будувати зв'язні розповіді. Під час своєї доповіді спікерка виділила ключові стратегії для стимулювання грамотності: інтеграцію письмових символів у повсякденне середовище дітей, використання мовленнєвих ігор та створення умов для самостійного читацького досвіду. Професорка закликала педагогів і батьків до активної взаємодії з дітьми, наголошуючи, що саме в ранньому віці закладаються основи для подальшого успішного навчання та особистісного розвитку.

Під час доповіді професорка звернула увагу на необхідність інтеграції різних методик у процес навчання. Вона зазначила, що ефективними є підходи, які поєднують гру, взаємодію з однолітками, роботу з текстами та використання сучасних технологій. Саме такий комплексний підхід дозволяє створити сприятливе освітнє середовище для розвитку емерджентної грамотності.

Також Катерина Крутій акцентувала увагу на важливості співпраці між педагогами та батьками, адже саме в родинному середовищі формуються перші навички спілкування з текстами. Вона наголосила, що дорослі повинні стимулювати інтерес дітей до книжок, заохочувати їх до розповідання історій та малювання як способу вираження власних думок.

Доповідь викликала жвавий інтерес серед учасників форуму, які відзначили її практичну значущість. Обговорення теми підтвердило актуальність емерджентної грамотності для сучасної дошкільної освіти та необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Таким чином, виступ Катерини Крутій підкреслив важливість раннього розвитку мовленнєвих і когнітивних навичок у дітей та окреслив шляхи вдосконалення педагогічних підходів у формуванні емерджентної грамотності.

Доповідь кандидата педагогічних наук, доцента, завідувачки кафедри дошкільної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка Олени Половіної була присвячена темі мистецько-творчої діяльності дітей раннього і дошкільного віку як важливій інвестиції у майбутнє. Вона наголосила, що мистецькі активності є ключовими у формуванні світогляду, розвитку емоційної сфери та самовираженні дитини. У сучасних умовах соціально-політичної кризи творчість стає дієвим інструментом для підтримки ментального здоров'я, забезпечення стійкості до стресів і гармонійного розвитку особистості. Особливу увагу було приділено альтернативним шляхам залучення дітей до творчості, зокрема технології мистецької рефлексії й образотворення, яка сприяє розвитку здатності сприймати красу, формуванню життєвих навичок через творчість. Серед практичних рекомендацій були запропоновані: вільне малювання, тістопластика, музичні активності, театралізовані етюди. «Ми змінюємо стереотипи! – підкреслила Олена Половіна. – Інвестиції в розвиток творчих здібностей дошкільнят – це вклад у суспільство майбутнього».

Директор Полтавського дошкільного навчального закладу №63 "Казка" Ю.В. Брекало висвітлила різні аспекти організації ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу в умовах воєнного стану. Під час виступу вона розкрила ключові напрями роботи закладу, зокрема: облаштування надійного укриття для безпеки дітей та працівників; організацію освітньої діяльності в кризових умовах; самоосвіту педагогів як невід'ємну частину адаптації освітнього процесу; співпрацю з ДСНС для забезпечення безпеки; використання ігрових методик для підтримки ментального здоров'я вихованців. Особливу увагу було приділено співпраці з Фундацією LEGO для впровадження інноваційних освітніх рішень. Виступ Юлії Брекало продемонстрував ефективний підхід до забезпечення стабільного та безпечного освітнього середовища навіть у складних умовах.

Під час своєї доповіді доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки Н. В. Гавриш підкреслила значущість виховання дітей у контексті сталого розвитку. У своїй доповіді вона розкрила ключові аспекти та переваги використання парціальної програми «Дошкільнятам – освіту для сталого розвитку». Професор наголосила, що ця програма сприяє формуванню у дітей дошкільного віку екологічної свідомості, відповідального ставлення до ресурсів та розвитку практичних навичок сталого способу життя. Вона ґрунтується на інтегрованому підході, поєднуючи екологічну, соціальну та економічну складові освіти.

Під час виступу Н.В. Гавриш окреслила головні методичні прийоми, які роблять програму ефективною, зокрема: використання інтерактивних методів навчання; створення розвивального середовища, що сприяє активному пізнанню; залучення дітей до реальних практик збереження природи; співпраця з батьками для формування єдиного освітнього простору. Доповідачка також поділилася результатами впровадження програми в

освітніх закладах та підкреслила її значення для виховання майбутніх поколінь, здатних свідомо і відповідально ставитися до навколишнього світу. Програма «Освіта – малюкам для сталого розвитку» відкриває нові перспективи у вихованні свідомого та відповідального покоління, яке буде готове до викликів майбутнього.

Доповідь завідувачки кафедри дошкільної освіти ПНПУ імені В.Г. Короленка О.А. Гнізділової стала завершальним моментом пленарного засідання. У своїй доповіді під назвою «Заклади дошкільної освіти Полтавської територіальної громади: візуальні сторінки регіоналістики» вона презентувала два унікальні електронні посібники, які містять інформацію про мережу дошкільних закладів Полтавської області та висвітлюють їхній неповторний досвід [1; 2].

Практичний блок форуму став наочним прикладом впровадження інновацій у сфері дошкільної освіти та надав учасникам цінний досвід завдяки низці майстер-класів. Ефективним практичним досвідом впровадження інклюзивного підходу в освітніх закладах поділилася під час майстер-класу «Стійкий розвиток суспільства шляхом партнерської взаємодії з дітьми з ООП» кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри технологій корекційної та інклюзивної освіти, логопедії та реабілітології О.Г. Губарь. Під час заходу учасники ознайомилися з ефективними методиками інклюзивного навчання, які сприяють гармонійному розвитку дітей з ООП, їхній соціалізації та інтеграції в освітній процес. Особливий акцент було зроблено на важливості партнерської взаємодії педагогів, батьків, які є запорукою успішної інклюзії. Ведуча презентувала конкретні практичні кейси та дієві стратегії підтримки дітей з ООП. Учасники майстер-класу взяли участь у групових обговореннях, розв'язували практичні завдання та обмінювалися власним досвідом, що дозволило не лише отримати корисну інформацію, а й розширити свої професійні компетенції. Захід вкотре довів, що стійкий розвиток суспільства можливий лише за умови забезпечення рівних можливостей для всіх його членів. Інклюзія – це спільна справа, яка потребує зусиль кожного, і саме через партнерську взаємодію можна досягти справжніх змін у суспільстві. Майстер-клас Ольги Губарь став важливим кроком у розвитку інклюзивної освіти, надавши практичні знання та інсайти, які допоможуть створювати більш доступне і підтримуюче середовище для дітей з ООП. Емоційна атмосфера заходу була насичена: учасники активно обговорювали питання інклюзії, ділилися власним досвідом і надихалися ідеями щодо вдосконалення своїх освітніх практик.

Сучасна дошкільна освіта приділяє значну увагу ознайомленню дітей із професійною діяльністю дорослих. Актуальні підходи до цієї проблематики обговорювалися на практичному воркшопі «Відкриваємо світ професій», який провела доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної освіти Юлія Дубовик. Захід був спрямований на дослідження ефективних методик ознайомлення дошкільників із різними професіями через інтерактивні та ігрові форми навчання. Під час воркшопу учасники аналізували сучасні педагогічні

підходи, які сприяють розвитку інтересу дітей до трудової діяльності та формуванню базових уявлень про професії. Особливу увагу було приділено авторському віммельбуху «Неймовірний світ професій», розробленому Юлією Дубовик, а також методиці його використання в освітньому процесі. Учасники мали можливість апробувати різні стратегії роботи з книгою, що сприяють розвитку пізнавальної активності дошкільнят.

Окремий аспект обговорення стосувався поєднання традиційних ігрових методів з використанням цифрових ресурсів, що дозволяє зробити навчальний процес більш динамічним, інтерактивним і наближеним до реального життєвого досвіду дітей. За результатами воркшопу педагоги отримали практичні інструменти для впровадження новітніх методик у свою професійну діяльність та відзначили високу ефективність запропонованих підходів.

У межах форуму було також проведено майстер-клас на тему «Розвиток графомоторних навичок у дітей дошкільного віку», який організувала М.В. Плисюк – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступеня доктора філософії за спеціальністю «Дошкільна освіта». Під час майстер-класу учасники ознайомилися з різновидами графомоторних вправ, які спрямовано на розвиток координації рухів, підготовку руки до письма та формування просторового мислення у дітей дошкільного віку.

Марина Плисюк представила ефективні дидактичні засоби та наочні матеріали, які можуть бути використані як у практиці закладів дошкільної освіти, так і в умовах домашнього навчання. Зокрема, учасники заходу мали можливість ознайомитися з такими засобами: тактильними тачами і контейнерами з сипучими матеріалами (манна крупа, кольоровий рис, пшоно, подрібнена кукурудза) для розвитку дрібної моторики; тактильними таблицями для виконання нейровправ, що сприяють міжпівкульній інтеграції; трафаретами та шаблонами, які покращують координацію рухів рук; дидактичними іграми, що передбачають використання природних матеріалів. Особливу зацікавленість викликали таблиці для нейровправ, спрямовані на активізацію обох півкуль мозку, розвиток координації рухів та концентрації уваги у дітей.

Також у межах заходу відбувся майстер-клас «Дитяча хореографія у формуванні рухових навичок фахівців дошкільної освіти», який провела завідувачка кафедри хореографії, доктор педагогічних наук, професор Т.О. Благова спільно зі студентами. Учасники мали змогу ознайомитися з методиками хореографічної роботи з дітьми дошкільного віку, опанувати основи дитячої хореографії та взяти участь у практичних вправах. У рамках заходу було проведено розучування дитячого танцю «Зайченятко», освоєння основних танцювальних рухів та інтерактивні ігрові активності. Захід відзначався динамічністю та емоційною насиченістю, що сприяло залученню всіх учасників до активної діяльності.

Отже, доповіді на пленарному засіданні та майстер-класи не лише збагатили учасників новими знаннями та корисними інструментами, а й надихнули педагогів на подальший професійний розвиток, що вкотре

підтвердило високий рівень української дошкільної освіти та її прагнення до інновацій.

Список використаних джерел

1. Дошкільна освіта Полтавщини: заклади дошкільної освіти Полтавської міської територіальної громади URL: <https://sites.google.com/gsuite.pnpu.edu.ua/kafedradoskilna/forum>
2. Дошкілля Полтавщини: заклади дошкільної освіти Полтавської області. URL: <https://surl.li/nfnvak>
3. Програма Всеукраїнського форуму «Дошкільна освіта в контексті сталого розвитку: інвестиція в майбутнє» 28-29 січня 2025 року. Полтава, 2025 URL: <https://drive.google.com/file/d/19ZMp77q0t1A8WNYJEqrVYQdP53cbvpHN/view>
4. У Полтавському педагогічному університеті відбувся Всеукраїнський форум «Дошкільна освіта в контексті сталого розвитку: інвестиція в майбутнє». Полтавщина: інтернет-видання. URL: <https://poltava.to/project/9209/>

УДК 378.011.3-051:373.2]:17.022.1

Алла Богущ

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського

УКРАЇНЬКА ДУХОВНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто особливості освітньо-виховного процесу у вищій школі України в умовах війни, зокрема зростання ролі духовно-морального чинника у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО. Акцентовано на важливості формування у дітей дошкільного віку морально-етичних норм і культури спілкування, що є основою духовного розвитку особистості. Аналізується внесок класиків української педагогіки, зокрема В. Сухомлинського та С. Русової, у розвиток концепції духовної культури. Окреслено роль національної духовної культури як чинника виховання високодуховної особистості. Визначено необхідність оновлення змісту професійної підготовки вихователів відповідно до сучасних викликів.

Ключові слова: *духовна культура, морально-етичне виховання, професійна підготовка вихователів, національно-патріотичне виховання.*

Особливістю освітньо-виховного процесу вищої школи України в умовах широкомасштабної війни є збільшення питомої ваги духовно-морального чинника у професійній підготовці майбутніх педагогів, зокрема вихователів ЗДО, які закладають духовне підґрунтя наймолодших громадян – дітей дошкільного віку. Впродовж життя людина вступає в численні контакти на вулиці, на роботі, у ЗДО, у школі, у ЗВО, в різних громадських установах. Різні бувають люди. Одні – ввічливі, готові в будь-яку хвилину прийти на допомогу, інші ж – неуважні, безтактні. Буває й таке, що людина боляче образить незнайомого супутника та ще й дивується «А що ж я такого поганого сказала?» Дивується, оскільки не знає елементарних правил поведінки, норм етики, загальної культури поведінки.